

Гра «**Call a word**». Для цієї гри потрібні стільці, картки із навчальною лексикою та музичний супровід. Стільці ставляться в коло сидінням до центру. Картки прикріплюються до спинок стільців. Вмикаючи музичний супровід, учитель спонукає учнів рухатися навколо стільців, звертаючи увагу на слова на картках. Коли музика припиняється, школярі сідають на найближчий стілець, назвавши слово на картці, прикріплене до стільця.

Гра «**Walking game**». Для цієї гри потрібні шість карток на тему, яка вивчається, та кубик. Картки кріпляться на дошку. Кожному малюнку надається номер: від 1 до 6. По черзі кидаючи кубик, учні називають слово, яке знаходиться під номером, що відповідає крапкам на кубіку. Якщо слово названо вірно, картку можна зняти, якщо учень помиляється, картка залишається на дошці.[1, с. 29].

На наше переконання, означені навчальні ігри є одними із ефективних активних методів та прийомів навчання. Беручи участь у грі, в учнів з'являється потреба до спілкування, коли вони вимушені активізувати свої творчі здібності, мобілізувати свою увагу, використовувати свою пам'ять для вирішення лексичного завдання.

Головними чинниками є взаємодія учасників навчального процесу, їх особистісне спілкування у спільній навчально-пізнавальній діяльності, а також об'єктивна необхідність учнів у співпраці та їх суб'єктивна потреба у спілкуванні, взаємовплив та взаємовідповідальність, координованість та узгодженість дій, взаєморозуміння між учасниками дидактичної гри у процесі засвоєння знань.

Таким чином, можна впевнено стверджувати, що використання лексичних дидактичних ігор на уроці іноземної мови має високий методичний потенціал у системі засобів навчання іноземної мови, позитивно впливаючи на формування пізнавальних інтересів школярів, сприяючи усвідомленому засвоєнню іноземної мови та розвитку лексичних навичок школярів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамешкіна І. А. Складенко Н. К. Атлас навчальних ігор Рад. школа, 1983. № 2. С. 32–36.
2. Близнюк О. І., Панова Л. С. Ігри у навчанні іноземних мов: Посібник для вчителів іноземних мов. Освіта, 1997. – 64 с.
3. Гречана Л. В. Ігри на уроках англійської мови. Глобине, 2015, 25 с.
4. Дзюбенко Л. Ігри на уроках англійської мови. Рідна школа. 2010 № 1–2 (січень–лютий). С. 29.
5. Камінська Н. В. Ігрові моменти на уроках англійської мови. Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. С. 80.
6. Павлюк А. В. 200 ігор на уроці англійської мови. Тернопіль «Мандрівець», 2003.

Балянт І. О.

група мСОАМ-11 (Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Зубрик А. Р.

ОВОЛОДІННЯ УЧНЯМИ АКТИВНИМ ЛЕКСИЧНИМ МІНІМУМОМ

У роботі над лексикою іноземної мови потрібно розрізнити акт ознайомлення зі словом та процес його засвоєння. Акт ознайомлення передбачає одночасну подачу форми лексичної одиниці і її значення, що зумовлює появу у свідомості учня потрібних асоціацій між матеріальним і смисловим планами слова або словосполучення. Акт подачі лексичної одиниці є короткотривалим та сам по собі сприяє засвоєнню слова, але ще не забезпечує оволодіння ним.

Процес засвоєння лексики довготривалий тому, що нові слова та словосполучення повинні «визріти» у свідомості учня, поступово «злитись» з його мисленням. Складність засвоєння нових лексичних одиниць зумовлена тим, що вони мають потенційну можливість вступати у словосполучення лише з певним колом слів. Необхідно постійно мати на увазі, що ми навчаємо не окремі слова, а слововживання.

У самому процесі засвоєння лексичного мінімуму можна виділити такі основні етапи [2, с. 53]:

1. етап ознайомлення учнів з новими лексичними одиницями – семантизації;
2. етап автоматизації дій учнів з новими лексичними одиницями на різних рівнях:
 - а) на рівні словоформи, вільного словосполучення та фрази / речення;
 - б) на понадфразовому рівні – діалогічної або монологічної єдності.

Потім відбувається удосконалення дій учнів з лексичними одиницями і як результат – ситуативне вживання засвоєних лексичних одиниць при висловлюванні своїх думок в усній та письмовій формі, тобто під час говоріння і письма, а також контекстне розуміння слів та словосполучень при читанні та аудіюванні. Тут мова йде про мовленнєві вміння, які ґрунтуються на навичках, у тому числі й на лексичних, тобто лексичні навички повинні функціонувати в мовленнєвих уміннях [4, с. 95].

Нові лексичні одиниці впроваджуються на основі тексту, який може розказати вчитель або ж міститися у підручнику. У першому випадку, коли учні сприймають його на слух, можна розпочати з вимовляння нових слів. Для цього вчитель повинен спеціальним знаком привернути увагу до тих частин тексту, в яких є невідомі лексичні одиниці. Його об'єм та характер залежить від етапу навчання, тому інколи потрібно створити декілька мікротекстів, щоб охопити всі невідомі слова. Будь-який текст знайомить тільки з контекстуальним значенням лексичних одиниць та одним способом зв'язку, тому їх слід виокремити та розглядати самостійно [5, с. 92–93]. Вчитель повинен працювати з новими словами та словосполученнями наступним чином: презентація їх у контексті, потім виділення для розгляду та тренування.

Процес засвоєння лексичної одиниці є одним із нелегких, оскільки виникає чимало труднощів, які полягають у засвоєнні їх форми, значення та вживання. Граматичні форми слів у процесі мовлення змінюються, що спричиняє зміну їх фонетичної та графічної форм. Наприклад, в іменниках змінюються форма однини, множини та присвійного відмінка, а також дієслова з великою кількістю видо-часових форм засвоюються значно важче. Тому, лінгвісти виділяють наступні труднощі під час оволодіння новими лексичними одиницями:

1. Важким є засвоєння слів, графіка яких не збігається із звуковою формою, наприклад: ***knee, play, daughter, draught***.

2. Труднощі у засвоєнні багатозначних слів. Їх слід подавати поступово, розкриваючи кожне з їх значень.

3. Учням складно засвоїти службові слова: прийменники, сполучники, частки, артиклі, які вживаються для вираження граматичних відношень між словами в реченні. В англійській мові вони становлять приблизно 40% тексту. Труднощі їх засвоєння зумовлює те, що у мовленні службові слова ненаголошені, їх легко сплутати.

4. Засвоєння сталих словосполучень теж є складним процесом, оскільки вони містять слова, вжиті в іншому значенні, ніж те, у якому їх засвоїли раніше. Наприклад: ***to put down, to come true***. Для оволодіння словосполученнями необхідно їх якомога частіше повторювати.

5. Труднощі, які є результатом інтерференції, полягають у впливі слів одне на одне у межах однієї іноземної мови (внутрішньомовна інтерференція) та кількох іноземних мов (міжмовна інтерференція). Слова можуть бути схожі за звуковою і графічною формами, наприклад: ***sing – sink – think, son – sun, through – threw, then – than***. Для того щоб не сплутати їх, необхідно часто ними послуговуватися у вимові, читанні та написанні.

6. Причиною міжмовної інтерференції при засвоєнні іншомовних слів є сформовані навички, зокрема лексичні, рідної мови. Так, слова *magazine, occupy, intelligence* схожі на слова рідної мови учнів, але відрізняються від них за значенням.

7. Для кожної мови характерна особлива сполучуваність слів, що також утруднює їх вживання. Наприклад: *to listen to, to join something*. Для усунення інтерференційного впливу рідної мови при введенні цих слів треба порівняти їх із відповідними словами рідної мови й вказати на різницю у значенні чи вживанні, потім виконувати одномовні вправи [4, с. 95].

8. Труднощі, які пов'язані із заміною слів, тобто коли слово замінюють синонімом. Ці помилки трапляються тому, що учні відносять до синонімічного ряду і ті слова, які здаються їм спорідненими з точки зору рідної мови, хоча тематична близькість не завжди дає право на взаємозаміну слів [3, с. 302].

Труднощі запам'ятовування та вживання нових лексичних одиниць є різними. Ця обставина ще мало вивчена і недостатньо враховується в навчальному процесі: вчителі часто подають учням слова та словосполучення у вигляді списку, незважаючи на ступінь і характер труднощів [1, с. 36]. Потрібно звертати більшу увагу на запам'ятовування нових лексичних одиниць, для якого важливою є участь всіх видів пам'яті:

- а) зорової, яка тренується під час читання та написання слів;
- б) слухової, яка розвивається під час сприйняття іноземної мови на слух та під час усного мовлення;
- в) моторної, участь якої пов'язана з роботою органів мовлення і актом письмової фіксації слів;
- г) логічної, з допомогою якої відбувається повне осмислення і всебічне продумування засвоєного матеріалу [1, с. 35].

Основний спосіб запам'ятовування вимови слів – це багаторазове прослуховування та вимовлення лексичних одиниць на фоні уявного образу, який позначає переклад. Чим більше слів запам'ятовують учні, тим простіше вони зможуть це робити [4, с. 69]. Лексичні одиниці краще сприймаються та засвоюються у добре знайомому середовищі, і навпаки, наявність у реченні незнайомих слів та недостатньо засвоєних викликає в учнів чимало труднощів [1, с. 168]. Тому, вчителі повинні вводити нові лексичні одиниці у знайомому контексті, щоб саме на них сконцентрувати увагу. Не слід розробляти новий урок до тих пір, поки слова з минулого не закріпляться, тобто поки не відбудеться формування стійкого зв'язку між зоровим та мовленнєвим аналізаторами. Нова лексична одиниця повинна автоматично викликати в уяві певний образ [4, с. 81].

Основна проблема під час вивчення іноземної мови полягає в тому, що учні більшу частину часу продовжують спілкуватися рідною мовою. Мнемотехніка дозволяє порушити це неправильне відношення. Завдяки тому, що нові слова знаходяться в пам'яті, учні можуть більшу частину дня думати англійською мовою, в думках проговорювати слова, фрази, речення та діалоги. Це сприяє реалізації принципу інтенсивного навчання, яке відбувається без переривів [4, с. 82]. Учні можуть виконувати вправи на закріплення нового лексичного матеріалу у будь-якому місці у вільний час.

Таким чином, засвоєння нових лексичних одиниць потребує значних зусиль і відбувається у певному порядку. Оволодівши формою та значенням слова, необхідно підібрати систему вправ спрямовану на удосконалення навичок вживання нових лексичних одиниць у реченні. Вправи повинні ґрунтуватися на двох головних принципах – доступності та комунікативності, що забезпечить швидке оволодіння лексичними навичками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Валенкіна Е. Э. Методика самостоятельной работы учащихся старших классов по лексике / Е. Э. Валенкіна // Иностранные языки в школе. 2010. № 8. С. 35–39.
2. Вишневський О. І. Методика навчання іноземних мов: Навчальний посібник. К.: Знання, 2011. 206 с.
3. Гальскова Н. Д. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика. М.: Издательский центр «Академия», 2004. 336 с.
4. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. К.: Ленвіт, 2002. 328 с.
5. Рогова Г. В. Методика обучения иностранным языкам в средней школе. М.: Просвещение, 1991. 287 с.